

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
21/2652

Vår ref.
21/76 - 3

Dato:
07.06.2021

Høringsvar - Myndighetenes håndtering av koronapandemien

Apotekforeningen viser til høring fra Justis- og beredskapsdepartementet av 3. mai 2021.

Apotekforeningen representerer landets 1 000 apotek, herunder både private apotek og offentlige sykehusapotek. Av nesten 7 000 årsverk i apotekene, er over halvparten farmasøyter og de resterende i hovedsak apotek teknikere eller annet helsepersonell. Utredningen kapittel 10.1 viser til apotekenes hovedoppgave.

«Apotekene skal ifølge apotekloven sikre legemiddelforsyningen til pasienter og helsetjenesten og plikter å medvirke til forsvarlig legemiddelberedskap. De plikter å tilvirke og levere viktige legemidler.»

Norske apotek er pålagt leveringsplikt for legemidler som ikke blir fremstilt industrielt. Dette har apotekbransjen løst gjennom en egen produksjonsordning for å ivareta dette behovet på en effektiv måte. Denne serviceproduksjonsordningen bør inngå i myndighetenes beredskapsplanlegging. Apotekforeningen har i en henvendelse til Helse- og omsorgsdepartementet foreslått noen tiltak for at kapasiteten og kompetansen skal kunne utnyttes bedre.

Under hele pandemien har apotekene vært åpne og tilgjengelig for publikum, og det ble raskt etablert gode rutiner for smittevern i apotek. Apotek har i hele perioden sikret at befolkningen har hatt tilgang til legemidler, medisinsk forbruksmateriell og andre apotekvarer. Nettapotek og forsendelse fra apotek har vært et nyttig supplement for å sikre tilgjengeligheten for personer som pga. smitte, karantene eller av andre årsaker ikke har ønsket å oppsøke fysiske apotek.

Under hele pandemien har legemiddelforsyningen fungert som normalt. Utredningen¹ slår fast at det ikke oppsto økt reell mangel på legemidler i løpet av 2020. Apotek og legemiddelgrossister har fulgt opp myndighetenes beslutninger om rasjonering, eksport mv.

I utredningen kapittel 10.4 omtales styrking av beredskapslager for legemidler:

«Arbeidet med å vurdere legemidler som grossistene plikter å ha i beredskap, som allerede var igangsatt etter beredskapsvurderingen i 2019, ble forsert. Listen ble gjennomgått og oppdatert, og det ble inngått avtale med de tre store legemiddelgrossistene om å utvide lagrene.»

¹ Kapittel 10.6 side 99

Etablering av beredskapslagre hos legemiddelgrossistene sikrer rullerende lagre og dermed relativt lave kostnader for det offentlige, samtidig som det er et viktig bidrag til forsyningssikkerheten for legemidler både for primær- og spesialisthelsetjenesten². Utredningen³ peker på at uklar ansvars plassering har vært en utfordring under pandemien:

«Helsedirektoratet har ifølge planverket ansvar for å koordinere arbeidet med forsyningssikkerhet av legemidler i samarbeid med andre aktører som Statens legemiddelverk, Folkehelseinstituttet, de regionale helseforetakene og kommunene. Å få ansvar for å koordinere noe i samarbeid med andre, er etter vår vurdering en for vag ansvars plassering når det er snakk om krisehåndtering.»

Apotekforeningen er enig i at det er viktig å ha en klar og entydig ansvars plassering både for planlegging og beredskapsarbeid, og for gjennomføring av tiltak under en pågående krise. Apotekforeningen har gjentatte ganger etterlyst en bedre dialog med helsemyndighetene for at apotekene kan gi et viktig bidrag til håndtering av pandemien. Uklar ansvarsfordeling kan være én av flere forklaringer på mangelfull dialog.

Utredningen⁴ viser til at Helse- og omsorgsdepartementet i oktober 2019 sendte et lovforslag på høring som bl.a. innbar en plikt for legemiddelgrossister og apotek til å gi Statens legemiddelverk elektronisk tilgang til lagerstatus. Informasjon om lagerstatus har lenge blitt gitt myndighetene på frivillig basis. Videre har Apotekforeningen før dette lovforslaget ble sendt på høring vært i dialog med myndighetene med tilbud om å etablere et system som ville kunne gi myndighetene løpende og oppdatert lagerdata. En slik løsning ville gitt myndighetene et svært godt beslutningsgrunnlag, men Apotekforeningen har ennå ikke fått til tilbakemelding med avklaring på dette forslaget.

Apotekene skal, i tråd med apotekloven og annet regelverk, sørge for at pasientene får de legemidlene de skal ha, hjelpe pasientene med å bruke legemidlene riktig, og hjelpe kundene med å ta vare på egen helse. Under en pandemi og annen krise er det særlig viktig at apotek er lett tilgjengelig for befolkningen, med tilstedeværelse i hele landet og tilgang for befolkningen uten timeavtale. Hver dag har apotekene besøk av 179 000 kunder. Dette gir helsepersonell i apotek en unik mulighet til hjelpe befolkningen og å avlaste den offentlige helsetjenesten. Det offentlige kan i større grad enn tilfellet har vært under denne pandemien benytte apotek for å gjennomføre befolkningsrettede tiltak.

Apotek har i flere år vaksinert befolkningen mot influensa. Allerede våren 2020 tok apotekbransjen initiativ overfor myndighetene til at apotek og helsepersonell i apotek kunne bidra i vaksinasjonen mot covid-19. På tross av at nødvendige rettslige rammer ikke ble avklart før i slutten av mars 2021, er apotek i Oslo nå i gang med vaksinasjon og har ovenfor kommunen forpliktet seg til å kunne vaksinere mellom 10 000 og 19 000 personer hver uke. I noen andre kommuner bidrar apotekansatte inn i kommunenes egne vaksinasjonstilbud ved å vaksinere i kommunenes vaksinasjonssentre. Sykehusapotekene og enkelte apotekansatte farmasøyter har også hatt ulike roller i distribusjonen av vaksiner. Med mer aktive helsemyndigheter kunne det vært lagt til rette for at apotek kunne bidratt langt sterkere i vaksinasjonen over hele landet. Dette kunne bl.a. økt kommunenes totale kapasitet gjennom sommeren, og frigjort kommunehelsetjenesten til andre viktige oppgaver.

Apotekene kan også bidra på andre måter. Dersom helsemyndighetene f.eks. ønsker å legge til rette for økt bruk av hurtigtester til diagnostikk av covid-19, kan apotekene være distribusjons- og

² <https://www.dagensmedisin.no/artikler/2021/05/12/beredskapslagre-kan-forebygge-forsyningssvikt/>

³ Kapittel 10.6 side 98-99

⁴ Kapittel 10.3 side 96

salgskanal for tester. Helsepersonell i apotek kan bidra med veiledning i bruk og informasjon om hvordan testsvaret skal følges opp.

Den pågående pandemien har vist at behovet for smittevernutstyr ikke bare gjelder helsetjenesten, men også privatpersoner og private virksomheter. Apotek er en sentral distribusjonskanal for smittevernutstyr til befolkningen. Siden mars i fjor har det vært en ekstrem økning i etterspørselen etter smittevernutstyr, blant annet munnbind og hånddesinfeksjon. I motsetning til Danmark og flere andre europeiske land, ble det våren 2020 ikke innført nasjonale anbefalinger om bruk av munnbind i Norge. En viktig grunn til dette var sviktende tilgang til munnbind, både nasjonalt og internasjonalt. Apotek og grossistene var raske til å skaffe munnbind da myndighetene innførte anbefalinger og påbud om bruk av munnbind. En bedre dialog mellom myndigheter og apotekbransjen om slike tiltak ville styrket forsyningen til det norske markedet ytterligere. Tilsvarende var det en i første del av pandemien mangel på hånddesinfeksjonsmidler i Norge. Gjennom apotekenes serviceproduksjonsordning ble det etablert norsk produksjon av hånddesinfeksjon. Myndighetene kan gjennom avtaler og samarbeid med norske produksjonsmiljøer sikre en bedre beredskap for viktig smittevernutstyr for befolkningen.

Apotekforeningen ønsker dialog med myndighetene for å legge til rette for at apotekbransjen kan avlaste offentlig helsetjeneste og bidra til best mulig håndtering av fremtidige pandemier eller andre kriser.

Med vennlig hilsen
for APOTEKFORENINGEN

Per T. Lund
adm. direktør

Kopi: Helse- og omsorgsdepartementet